

„A versecskék özöne elborította hazánkat...”

A válságos, nehéz idők nem kedveznek a művészeteknek. A jóízű versek helyébe kerül az eltoppult lélek mindent befogad, ami csak magában rejti az idegzsongítás mérgét és nincs ereje tiltakozni ama rémségek ellen sem, melyek a lélekkel született örök ideált összezuzzák az ostobaság szörnyű súlyával. E válság sajnos a magyar művészeteket is komolyan érintette. A magyar filmszínház a »gicsek« terjesztője és pártfogója, a múlt századvégi népszínművekben meghatározott magyar népelet továbbélője, az újjáéledt, sárkányfejű magyar lélekmegező. Milliós tömegek keresnek nála áfiumos bódulatot, hogy aztán a látott valótlan szörnyű »képzelmek« által a lelkükön szakasztott ürrel az elégedetlenség minden kinyilvánítását világ után áhitozzanak, ami sohasem volt és sohasem lesz. A magyar nép a pesti kávéházak »nadrágos« íróinak jogtalanul kisajátított tulajdona lett. Elismert nagy magyar írók firkálnak a magyar parasztról hajmeresztően suta figurákat, a szögdi »kufákat« beszélgetik, izetlen sohasem hallott szögdi tájszóban, bívén azt, hogy azt a fránya ő betűt, vagy ha jobban tetszik, hangot, csak bele kell szúrni abba a szóba, mint a badlibieskát a békába és egyszeribe a »híros szögdi tájszó« lószerű belüli és a pesti szalonnák narfomós, finom felhomályú déltanainak irodalmi csemegésén fel-felkelt egy önfeladott kritikusként: »Na lát, ez a Móricz, ez tud, ez egy író olyan nyelven ír, amilyenen akar, va és a magyar nyelvészi, az ő-vel úgy bárák, hogy a legöregebb és legnagyobb szögdi paraszt is tanulhatna tőle. Pedig de messze esett attól a csiznától, mely a »híros, zsíros, szögdi« fekete fűdék lengörét a hugganyásig tagasítja.

A magyar rádió alkalmi színművéseinek, énekeseinek és »hírhedt« népdalköltőinek ebbéli nyelvtudásai meg se említsem, mert a jóízű embereknek mindjárt eszébe jut az az eset, amikor egy-egy rádió-dalénekes nő, dalművész és dalművész tájszóban nyekergése és zongeménnyel hallatlan kis híja volt, hogy a rádió-jához nem vágtat a »hallgatóság« egy »elhallgattatót«. És meggyőződés, hogy ezt már betegségnek is nevezhetjük külön kéjjel és megtehetetlenséggel. A »híros énekes« feje is közelebbi érintkezésbe kerülhetett volna a pokolba kívánt készülékkel.

Kármán József,

a XVII. századvégi zseniális magyar kritikus és nemzetnevelő szavaival kell felkiáltanunk: »A versecskék özöne elborította hazánkat...« A gomhamódra elszaporodott különféle irodalmi körök mint dalgyárak szerepelnek, melyekben kiérdemesült vénkisasszonyok, virágjukban erősen hervadó nagyságos asszonyok, levitözlet, iró ambíciójukban illott jögesen megnyirbált, de annál nagyobb tévelygésre serkentett, totyakosodó urak az »önzetlen«, fenekedett munkások. Csínálnak ők alkalmi verset, ünnepi ódát és szerelmi dalt, bölcsődalt, népdalt, indulót, vagy ami tetszik mindent, könnyen és gyorsan dolgoznak, nagy az ő gyakorlatuk, csak az ő ismeretük és önbírálatuk végtelenül esekély, izlésük és nyelvértékük pedig a semmivel egyenlő. Hányan kapaszkodnak tekintélyes rendek hosszú uszályába, hogy elmondhassák, női szívüket megejtő fellépésük és férfias szépségük biztos tudatában, gögicselő gyermekded dalaikat, melyeket már más valaki, előtük régen, egyszer különben elmondott.

Ezek a szerencsétlen urak, úrnők és kisasszonyok bűnösök, nagyon bűnösök. Nem azért, mert írnak és abban kedvüket lelik, hanem azért, mert

megkárosítják szép nyelvünket és meghamisítják nemzeti jellegünket. Lehet írni verset poézis nélkül és poéta lehetsz verselés nélkül... Homály és tömördek felleg fekszik né melyeknek írásain. Visszás s nyelv és értelem szent törvényeivel ellenkező, idétlen és erőltetett faragás volt sokaknak szüleménye... s ha megcsontított vagy megkurtított szavakból összeraktak egy visszasan hangzó, értelem, kores verset, azt hiszik, hogy Helicontól egyenesen szakadtak és a Pegazus habjaitól részegek — írja Kármán a Nemzet csinosodása című művében. Ha valaha is hihette volna, hogy 150 év múlva műve megírása után is időszerű lesz, amit fentebb is idéztünk, talán tollat se ragad a féltudósok kipusztítására, akik veszedelmesek még a sült ostobákul is; tollat se ragad, mondván: »Nem érdemes«.

Nagyon, de nagyon sok közöttünk a féltudós, azaz másképpen:

az izlés hiányában

a butaságban szenvedő veszedelmes ember. Ő az, akit legtöbbször ott látsz a pódiumon, aki megköveteli, hogy félistenként tiszteld, aki fűdélbe erőszakolja szívrepesztő szótákolmányait, aki kéjtől vonagló arcai nézi szenvedéset, amint szentségtelen kezébe kaparintott titkaid közt turkál, hogy szennyes szemekbe teregesse, ő az, aki alázatra erőszakolt arccal próbálja csalni, lopni még az istent is. Vigyázz reá és óvakodj tőle!

Ennek a féltudósságnak következménye, hogy határtalanul rossz és szemtelen és elsősorban nem a felületes, hanem gyermekeink izlésére annyira veszedelmes, jó magyar nyelvérzéküket megrontó versek jelennek meg újságokban, kötetekben, albumokban és »népdal« vagy dal címen elhangzanak a rádióban.

A napokban Bárd és Rózsavögyei, valamint Nádor Karácsonyi Albumai akadtak kezembe. Ahogy lapozgattam, a düh és szegény váltakoztak bennem. A magyartalanságnak, a hányavetiségnek, a felületességnek, a lelkiismeretlenségnek és az emberi »örökségnek« szörnyű fokozatait találtam bennük. Hát mit gondolnak ezek az urak és úrnők, énekesek, dalosok és csalogányok, hogy a magyar nyelvet és a magyar dalt csak úgy egyszerűen büntetlenül lehet bemocskolni? Minek nézik ők — tisztelt kiadóikkal — a magyar közönséget, farsagatlan, barbár, sötét tömegnek, mely kritika nélkül fogadja a szörnyszüleményeiket?

Itt van mindjárt ez a híres: Jaj, de jó a habos sütemény, Mogoró volt az ő tetején... kezdetű, enyhén szorva ostobaság, szúrjuk villahegyre, mint a férget szokás és tekintgessük meg közelebbről enyhe undorral. A tisztelt és érdemes szerző úr nem magyarázhatta volna meg mindjárt, hogy az a bizonyos mogoró miért nem csak így egyszerűen »a tetején« és miért »az ő tetején« van? Hiszen értem, szóttag kellett a kottához is, meg a sorhoz is, de kíváncsi vagyok, ha itt Szeged tájékán, ahol még nem ferdítették el egészen a magyar nyel-

vet, a tisztelt költő urat a régi jó világi túrólepénnyel kinálták volna meg és miután evett, idézett verse stílusához így kiáltott volna fel az elragadtatástól: »Jaj de jó a lepény! Mi van az ő tetején?« Vajjon a vendéglátó gazduram, a lepénynek az ő tetejére nézett volna-e, vagy valaki másnak a tetejére híven azt, hogy az úr megbolondult hirtelen. A zongemény erkölcsi tartalmát ne is nézzük.

Avagy Rákosi János úrnak a foxijáról szóló minősíthetetlen versét emlegetessük a legteljesebb, helyette való szegényérzettel. A foxi meglátta a pincist. Nosza több se kellett, a foxi annyira szerelmes lett — amint illik és divat is — a pincisbe, hogy belebetegedett. A költő úrnak több se kellett, tüstént kereste a pincsi gazdájával az ismeretséget, mint példás kutyabaráttal, abban a reményben, hogy amint mondja: »addig, míg a foxim a pincsivel sétál és udvarol, Nekünk se ártana talán, ha kissé összehajnáknánk csendben valahol. Operettresztet, nem avagy önálló műnek szánt »szerzemény«, itt a szerzőt és a kiadót semmi sem menti az izléstelen-ség vádjától.

Pártos Jenő költő úrnak »egyszerű és nagyon népszerű« dala van, amelynek »a zenéje s a szövege is nagyon egyszerű! Olyan fűlbemászó, hozzá »még fűllálás sem kell«. Nem mondaná meg nekünk e dal tisztelt szerzője, hogy milyen hallás van még a fűlláláson kívül, mert ha hangsúlyozzuk, hogy van fűllálás, akkor kell lenni még valami más hallásnak is. Annak idején öt fajta érzékről »anultunk: látás, tapintás, szaglás, hallás, stb. És ha Pártos úr szerint a hallás fűllálás, akkor a látás, szaglás is szemlátás és orrszaglás, ez csak logikus?

Ami pedig Pártos versében van még a gazdáról és a fiáról, hát merénylő, szörnyű merénylő a józan ész, az ép érzék ellen... A szegedi II. osztályú idegklinika szászorta költő verseket írnak! Ajánljuk a szerző figyelmébe!

Ezekben a kötetekben nemcsak »múdalok« (Dankó: Madár vigan dalok) című ének egyetlen kivétel), de népdalok is vannak. Népdalok, melyeket itt nálunk még büntetlenül gyártanak, meghamisítva teljesen a legarcátlanabbul a magyar nép ésjárását, kifejezőmódját, gondoskodását, hogy ezekkel a rút, izlés- és lélekrontó hamisítványokkal megrontsák népünket is, fiainkat is...

Imre Sándor a népköltészettről szóló művében már 1902-ben kétségbeesve írja, hogy

»népdalaink kutfeje bedugul,

érzékünk hozzá eltompul. Népünk mint erkölcsére, úgy szépízlésére nézve is bűmulatosan elferdült. A régibb időknek a nép lelkéből fakadt dalai, dallamai ma már mellőzöttek, sőt feledésbe mennek. Ujabb hangzatok hangmajmolódások foglalták el helyüket. Így eltaszít, kores hangokat hallani úton-útfélen eselédőtől, munkástól mindenfelé, nyilvános helyen és magánházakban...

»Az ár ragad... eliszapolja népi-ségünket, eltemeti nemzeti voltunkat.« A pesti kávéházi népdalköltők között Kalmár Tibor vezet. Egyébként a pesti kávéházi énekes különféle rikantásokkal és »bemondásokkal« spékelt, emelyítően zengő hangú népdalszámai a »műértő« közönségnek nagy élvezet lehet, de amolyan magamfajta vidéki inkább az ajtót nézi, hogy hogy forduljon »kijebb« nagy hirtelen, mert a tengeribetegség tünete kísérti egyszeribe a fuvalázó fejhangok halatán.

Tehát Kalmár Tibor írja egyik

népdalában: »A megyénknek van egy híres járása. Ez a járás a szép lányok szállása. Nem terem meg répánál, No meg a sok szép lánynál ott, egyéb sem. Ilyen járás nincs is több a megyében«.

Kalmár Tibornak fogalmi zavara van a járás, meg a szállás nevetek illetőleg. A járás (közigazgatási terület, — a szállás pl. egy vendéglő, V. ö.: Petőfi: A jó öreg kocsmáros) nem lehet szállás s ha szerinte mégis szállás, hát hogyan terem ott meg a népa is, meg a szép lány is egyszerre? Azt hogy van járás, szállás, répa, szép lány és megye? Ezt mielőtt leírta volna, remélhetőleg feltételezi rólunk, hogy már tudtuk. És szeretnénk figyelmeztetni a szerzőt is és műértő közönségét is, hogy ez nem népdal, még csak nem is vers, de versecske se, hanem tehetségtelen írka-fírka, melyet akárki elkövethet, ha megszállta az a Pesten annyit emlegetett »5 perc«. ... És hogy az olvasóközönségnek és a pesti népdalköltőknek is bizonyítsuk, mennyire könnyű dollog írni, hát itt most mindjárt megmutatjuk, hogyan is lehet.

Elővesszük a receptet,

az ő receptjüket. T. i. ezekben a dalokban van minden. Sziget, szeret, nyár, gitár, ránc, szánk, állomás a könnyű vágyak tengerén (brrrr!), könnyező busz sziv, rózsás illúzió, iszogató, egy szál virág, bokázás, utcabámba, rancia, stb., stb. (mégegyszer brrrr!) szörnyetegek. Rántsunk elő ezekben csak egy szót, pl. »sziget« és írjunk egy műdalt:

Ott a szigeten
szíszeggett a szád,
Megesaltál kígyó,
Az ég essen rád!
És én magát
Ott hagytam, igen,
Mert nem bírja az
Ilyet a szívem.

Most egy népdalt az iszogatóssal kapcsolatban:

Vizet iszik, nem bort, ez a ló
Igya is hát, ha neki való.
Bort iszik én, nem vizet, nem, nem.
Sajnálják a lovat, ne engem.

Hát ez az a nagy költészet, melyet nálunk annyian üznek a boldogtalan magyar Múza nevében, ez az az ötperces megszállottság, mely idő alatt vértelen, izetlen remekmányaikat azok a híres pesti és vidéki költők kiizgadják.

Kalmár Tibornak és a többi népköltő- és műköltőtársának üzenjük: Pestre és mindenhova, de helyben is. Ha már mindenáron verseket akarnak írni, forgassák egy kicsit Aristotelt, Horatiust, Boileaut, Berzsenyit, Gautiert, Tainet, Arany Jánost, az ars poetica nagymestereit és bizonyosan, sürgősen abbahagyják »erőködményeiket«, mert megtudják, hogy a »Józan írásmódnak böles ész a kútfeje s elve« (Horatius) s hogy »megfagy az égi, hideg kezekben (Berzsenyi). De azt is, hogy Petőfi és Arany népdalaikat nem a »teremtették« sem az ihajnárek teszi szívéhezszólóvá, hanem azt a lélek, amelyiket az Isten a teremtés tehetséggel megáldott. Bűnösök, akik izléstelen dolgát le mernek írni, gonoszok, akik kiadják és kárbozoltak, akik minden kritika nélkül fogadják, terjesztik, gyermekeik kezében adják a sekélyes, sivár és romlott izlésből burjánzott dudvánóvényt, mellyel az ifjú lélek istenadta, őszönös széperzékét megrontják.

Igaz, vigasztaló, hogy az idő hamar itél ezeken a tiszavirágéletű dolgokon, a versfaragókat és a ritmuskoholókat a feledékenység árvénya magávalrántja örök mélyébe, de nyomot hagynak az ifjú magyar lélekben, melynek jóízűségétől annyira függ önön és nemzete jövője. Izlés és erkölcs egytestvérek!

MADÁCSY LÁSZLÓ

Előfizetőknek havi

80 fillérért

mindennap cserélhetnek könyvet a HUNGARORRZAG kölcsönkönyvtárában.